

TKT/9/591/2012

Asia Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi Eduskunnalle Taiteen edistämiskeskusta koskevaksi lainsäädännöksi
Viite Lausuntopyyntö 1.3.2012, dnro OKM69/010/2011

Luonnos hallituksen esitykseksi Eduskunnalle Taiteen edistämiskeskusta koskevaksi lainsäädännöksi

Uudenmaan taidetoimikunta lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Uudenmaan taidetoimikunta katsoo, että lakiuudistuksen tulee turvata koko maassa taiteen tasa-arvoinen saavutettavuus ja saatavuus sekä ammattitaiteen harjoittamisen mahdollisuus.

Taiteen autonomia on turvattava mm. välttämällä taiteen politisoituminen muutosehdotuksissa esitetyillä nimityskäytännöillä, välttämällä vallan keskittyminen liian pienen joukon käsiin taideneuvostossa, turvaamalla luottamuselintoinnassa luottamushenkilöiden vaihtuvuus kolmivuotisilla toimikausilla, sekä säilyttämällä kattava taiteen alueellinen edistämistyö.

Lakiesityksessä on positiivista sen pyrkimys parantaa aikaisempaa rakennetta selkeyttämällä jakoa virkamies- ja luottamuselintoinnintaan. Lisäksi myönteistä on esityksen tavoite yhdenmukaistaa toimintatapoja, selkeyttää tulosohjausta ja toiminnan läpinäkyvyyttä, sekä vahvistaa yleisesti ottaen Taiteen edistämiskeskusten roolia suomalaisessa taidepolitiikassa.

Lakiesityksen perustelut

Toimialakohdassa on määritelty Taiteen edistämiskeskusten tehtäväksi taiteen ja kulttuurin edistäminen. Uudenmaan taidetoimikunta kuitenkin katsoo, että Taiteen edistämiskeskusten tulisi nimenomaan toimia taiteen, ei koko kulttuurin edistäjänä. Käsitteenä termi kulttuuri on erittäin laaja, mikä vie edistämiskeskusten fokusta ja ensisijaista tarvetta toimia taiteen ja taiteilijoiden aseman edistäjänä kauas lakiesityksen tavoitteista.

Uudenmaan taidetoimikunnan mielestä perusteluissa olevaa, **taideneuvostoa** koskevaa tekstiä tulisi muuttaa. Opetus- ja kulttuuriministeriön tulisi esityksestä poiketen nimetä taideneuvoston edustajat taide- ja kulttuurialan järjestöjä ja laitoksia kuultuaan näiden ehdottamista henkilöistä. Perusteluista tulee ottaa pois lause: "Jäsenten nimeämistä ei voitaisi enää sitoa pelkästään järjestöjen ja laitosten ehdottamiin henkilöihin." Samalla tavalla muotoiltu nimitystapa tulisi ottaa käyttöön taideneuvoston nimetessä valtakunnalliset ja alueelliset vertaisarviointiryhmät. Muussa tapauksessa, alkuperäisenä lakiluonnoksessa säilytetty nimityskäytäntö on Uudenmaan taidetoimikunnan mielestä suuri uhka taiteen politisoitumisen kannalta

Valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus säätää taideneuvostosta tarkemmin. Esitetty jäsenmäärä, puheenjohtaja ja enintään viisi muuta jäsentä, on riittämätön. Jäsenmäärän tulisi olla vähintään 10 henkilöä. Lisäksi taideneuvostoa nimettäessä tulisi huolehtia jäsenten taiteellisesta asiantuntemuksesta monipuolisena taiteenalaedustuksena. Toimikauden pituus tulisi rajata kolmeen vuoteen. Sama kolmivuotiskausi tulisi huomioida myös muiden luottamuselimien kohdalla.

Uudenmaan taidetoimikunta katsoo, että **valtakunnallisten vertaisarviointiryhmien** määrä tulisi pitää vähintään yhdeksänä. Eri taiteenalojen edustavuus on arviointiryhmissä turvattava. Ryhmien koon pieneminen johtaa asiantuntemuksen kapeutumiseen ja vallan keskittymiseen. Arviointiryhmien määrän rajoit-

taminen kuudesta yhdeksään vaikeuttaisi myös marginaalissa pidettyjen (esim. sarjakuvataide) ja uusien taiteenalojen asemaa. Monikulttuurisuusjaoston lopettaessa eri kulttuuritaustaisten taiteilijoiden asema on turvattava muulla tavoin. Jaoston jakama apuraha on ollut tärkeä mahdollisuus, jonka kautta moni taiteilija on saanut ovea auki suomalaiseen taidekenttään. Jos apuraha poistuu, on vastaavan tuen määrän suuntautuminen eri kulttuuritaustoja edustaville taiteilijoille turvattava muulla tavoin. Uudenmaan taidetoimikunta haluaa myös nostaa esiin nimityksissä eri kulttuuritaustoja edustavien taiteilijoiden laajemman edustuksen luottamuselimissä.

Alueellisten vertaisarviointiryhmien tehtäviin tulee jatkossakin kuulua taiteen edistäminen omalla alueellaan, lakiluonnoksessa esitettyä tehtävänkuvaavaa monipuolisemmin. Alueelliselle vertaisarviointiryhmälle esitetty tehtävä keskittyy jakamaan tukea pelkästään uraansa aloitteleville tai muuten vastaavassa tilanteessa oleville taiteilijoille epätasa-arvoistaa hakijat ja on käsitteellisesti sekä sisällöllisesti epäselvä. Tämä kohta tulisi poistaa esityksestä.

Uudenmaan taidetoimikunta pitää 13 alueellisen vertaisarviointiryhmän säilyttämistä erittäin positiivisena asiana. Kuitenkin, ilman alueellisten vertaisarviointiryhmien monipuolista taiteen edistämistehtävää ja niiden omien aluetoimipisteiden olemassaoloa, Uudenmaan taidetoimikunta näkee suurena uhkana alueellisen ja paikallisen taiteen edistämisen heikkenemisen ja taiteen tasa-arvoisen saavutettavuuden katoamisen. Kaikilla alueellisilla vertaisarviointiryhmillä tulee olla tukenaan oma aluetoimisto, jonka työpanos varmistaa mm. hyvin valmistellun päätöksenteon, päätösten toimeenpanon sekä mahdollisten valtakunnallisten erityistehtävien toteutuksen.

Uudenmaan taidetoimikunta näkee alueellisen taiteen edistämisen uhkana **taidekoordinaattoreiden** siirtymisen viraston työntekijöiksi. Nykyisen järjestelmän erinomainen osa on ollut hyvin alueellista taidetta palveleva läänintaiteilijajärjestelmä. Vaikka työsuhdetta muutettaisiin, tulisi alueellisten asiantuntijaelimien edelleen saada toimia nimeämistä vastuussa sekä ohjata taidekoordinaattoreiden työtä, ottaen huomioon valtakunnalliset erityistehtävät. Taidekoordinaattoreiden tehtävänä ei tulisi olla virkamiesvajeen paikkaaminen eikä työtehtäviin tulisi lisätä virkamiehille kuuluvia hallinnollisia tai operatiivisia tehtäviä. Valtakunnallisiksi taidekoordinaattoreiksi Uudenmaan taidetoimikunta ehdottaa harkittavan 2-3 taidekoordinaattoria muiden jatkaessa alueilla tehtävää taiteen edistämistyötä.

Valtionavustusasioissa tulisi lakiperusteluissa muuttaa seuraava kohta: ”Muista kuin vertaisarviointiin perustuvista valtionavustusasioista päättäisi aluetoimipisteen esimieheksi määrättävä virkamies eikä enää vertaisarviointiryhmä. Tarkoituksena on, että näistä valtionavustusasioista pyydetäisiin tarvittaessa kuitenkin vertaisarviointiryhmältä lausunto.” Tarvittaessa-sana tulee poistaa ja vertaisarviointiryhmiltä tulee pyytää lausunto em. valtionavustusasioissa.

Esityksessä tulisi kiinnittää huomiota myös uusien termien käyttöönottoon. Termit vertaisarviointiryhmä ja taidekoordinaattori muuttavat jo pitkään voimassa olleet ja vakiintuneet termit taidetoimikunta ja läänintaiteilija byrokraattisiksi ja valtion hallinnon kapulakielessä käytetyiksi termeiksi. Uudenmaan taidetoimikunta katsookin, että laissa ei ole mitään konkreettista syytä muuttaa nykyisiä termejä.

Edellä mainittujen asioiden lisäksi Uudenmaan taidetoimikunta toivoo ministeriön ottavan paremmin huomioon luottamushenkilöillä teetetävän suuren työmäärän (esim. hakemusten luku) ja tämän työmäärän suhteuttamisen palkkioitasoihin. Uudenmaan taidetoimikunta toivoo, että palkkioissa otetaan huomioon luottamushenkilöiden tekemään työmäärään nähden korotetut palkkiot.

Muutosehdotukset lakipykäliin

1 § Toimiala

- poistetaan sana kulttuuri toimialan yhteydestä, kyse on taiteen edistämisestä
- poistetaan virke: ”Kulttuurin edistäminen on viraston...”

2 § Toiminnan järjestäminen

- korvataan sana vertaisarviointiryhmä sanalla taidetoimikunta

3 § Tehtävät

- lisätään aluetoimipisteiden tehtäviin kohta 3: edistää taiteilijoiden toimeentuloedellytyksiä

5 § Taideneuvosto

- muokataan lausetta:
 - o Taideneuvoston puheenjohtajan ja muut jäsenet nimeää opetus- ja kulttuuriministeriö **taide- ja kulttuurialan järjestöjä ja laitoksia kuultuaan näiden ehdottamista henkilöistä.**
- poistetaan lause:
 - o Ennen taideneuvoston asettamista ministeriö kuulee taiteen ja kulttuurin yhteiskunnallisen aseman kannalta merkittäviä tahoja.

6 § Valtakunnalliset **taidetoimikunnat**

- lisätään lause:
 - o Valtakunnallisen taidetoimikunnan puheenjohtajan ja muut jäsenet nimeää taideneuvosto taide- ja kulttuurialan järjestöjä ja laitoksia kuultuaan näiden ehdottamista henkilöistä. Nimityksissä otetaan huomioon eri kulttuuritaustaisten taiteilijoiden edustus.
- poistetaan lause
 - o Ennen valtakunnallisten vertaisarviointiryhmien asettamista taideneuvosto kuulee taiteen ja kulttuurin yhteiskunnallisen aseman kannalta merkittäviä tahoja.

7 § Alueelliset **taidetoimikunnat**

- lisätään tehtäviksi:
 - o esittää Taiteen edistämiskeskukselle nimitettäväksi alueellista taiteen edistämistyötä tekevät **läänintaiteilijat**
 - o edistää taidetta alueellaan
- lisätään lause:
 - o Alueellisen taidetoimikunnan puheenjohtajan ja muut jäsenet nimeää taideneuvosto alueen taide- ja kulttuurialan keskeisiä järjestöjä ja laitoksia kuultuaan näiden ehdottamista henkilöistä. Nimityksissä otetaan huomioon eri kulttuuritaustaisten taiteilijoiden edustus.
- poistetaan lause
 - o Ennen alueellisten vertaisarviointiryhmien asettamista taideneuvosto kuulee taiteen ja kulttuurin yhteiskunnallisen aseman kannalta merkittäviä tahoja.
- lisätään virkkeet:
 - o Kaikilla alueellisilla taidetoimikunnilla tulee olla tukenaan oma aluetoimisto, jonka työpanos varmistaa hyvin valmistellun päätöksenteon ja niiden toimeenpanon. Kyetäkseen toteuttamaan lain edellyttämiä valtakunnallisia erityistehtäviä tulee Taiteen edistämiskeskuksessa olla riittävästi resursoitu alueyksikköjen verkosto.

Helsingissä 26.3.2012

Jouni Mykkänen
puheenjohtaja

Sanna Salo
ma. pääsihteeri